

Науковий вісник Львівського національного університету
ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького.

Серія: Ветеринарні науки

Scientific Messenger of Lviv National University
of Veterinary Medicine and Biotechnologies.

Series: Veterinary sciences

ISSN 2518–7554 print
ISSN 2518–1327 online

doi: 10.32718/nvlvet11816
<https://nvlvet.com.ua/index.php/journal>

UDC 336:619:378

European approaches to animal welfare: perspectives for Ukrainian veterinary education

S. V. Gural'ska, V. V. Zakharin[✉], T. F. Kot, L. G. Yevtukh, O. V. Pinskyi, V. L. Shnaider

Polissia National University, Zhytomyr, Ukraine

Article info

Received 26.03.2025
Received in revised form
28.04.2025
Accepted 29.04.2025

Polissia National University,
Stary Boulevard, 7, Zhytomyr,
10008, Ukraine.
Tel.: +38-097-599-05-37
E-mail: zakharin35@ukr.net

Gural'ska, S. V., Zakharin, V. V., Kot, T. F., Yevtukh, L. G., Pinskyi, O. V., & Shnaider, V. L. (2025). European approaches to animal welfare: perspectives for Ukrainian veterinary education. Scientific Messenger of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Veterinary sciences, 27(118), 116–123. doi: 10.32718/nvlvet11816

In today's context of Ukraine's integration into the European educational and legal space, the issue of animal welfare is of particular relevance. Animal welfare is recognized as one of the key aspects of sustainable development, food security, bioethics, and the ethical responsibility of society. The article provides a comprehensive analysis of European approaches to ensuring animal welfare based on internationally recognized principles, such as the Five Freedoms, the One Health concept, and an interdisciplinary approach to animal treatment. Particular attention is paid to the legal framework of the European Union regulating the treatment of animals in agriculture, research, veterinary practice, and everyday life. The article also reveals the leading role of education in the formation of competencies of future veterinary specialists in the ethical and professional treatment of animals. Examples of the introduction of animal welfare disciplines in the curricula of leading European universities, as well as modern pedagogical methods (interactive learning, simulation technologies, practice-oriented modules) used in the EU, are analyzed. The role of the European Association of Veterinary Education Institutions (EAEVE) in standardizing veterinary education and integrating animal welfare issues into professional standards and accreditation requirements is considered. In the context of Ukraine's European integration course and the desire to harmonize national veterinary legislation and education with European standards, the article identifies potential ways to adapt these approaches in Ukrainian veterinary educational institutions. In particular, it is proposed to update educational standards, introduce mandatory courses on ethics and animal welfare, improve the qualifications of teachers, and develop cooperation with European educational and professional structures. It is argued that the implementation of these measures will contribute to improving the quality of training of veterinary medicine specialists in Ukraine, strengthening their competitiveness in the international labor market, and ensuring a higher level of animal protection.

Key words: animal welfare, veterinary education, European Union, five freedoms of animals, humane treatment, veterinary ethics.

Європейські підходи до благополуччя тварин: перспективи для української ветеринарної освіти

С. В. Гуральська, В. В. Захарін[✉], Т. Ф. Кот, Л. Г. Євтух, О. В. Пінський, В. Л. Шнайдер

Поліський національний університет, м. Житомир, Україна

У сучасних умовах інтеграції України до європейського освітнього та правового простору питання забезпечення добробуту тварин набуває особливої актуальності. Благополуччя тварин визнається одним із ключових аспектів сталого розвитку, продовольчої безпеки, біоетики та етичної відповідальності суспільства. У статті здійснено комплексний аналіз європейських підходів до забезпечення благополуччя тварин, які ґрунтуються на міжнародно визнаних принципах, таких як "П'ять свобод", концепція "Єдине здоров'я" та міждисциплінарний підхід до поводження з тваринами. Особливу увагу приділяється нормативно-правовим основам Європейського Союзу, що регулюють поводження з тваринами у сільському господарстві, наукових дослідженнях, вете-

ринарній практиці та побуті. Стаття також розкриває провідну роль освіти у формуванні компетентностей майбутніх ветеринарних фахівців щодо етичного та професійного ставлення до тварин. Проаналізовано приклади впровадження дисциплін з добробуту тварин у навчальні програми провідних європейських університетів, а також сучасні педагогічні методики (інтерактивне навчання, симуляційні технології, практико-орієнтовані модулі), що застосовуються в ЄС. Розглядається роль Європейської асоціації закладів ветеринарної освіти (EAEVE) у стандартизації ветеринарної освіти та інтеграції питань добробуту тварин у професійні стандарти та акредитаційні вимоги. У контексті євроінтеграційного курсу України та прагнення до гармонізації національного ветеринарного законодавства та освіти з європейськими нормами, стаття визначає потенційні шляхи адаптації цих підходів в українських ветеринарних освітніх закладах. Зокрема, запропоновано оновлення освітніх стандартів, впровадження обов'язкових курсів з етики і добробуту тварин, підвищення кваліфікації викладачів, а також розвиток співпраці з європейськими освітніми та професійними структурами. Аргументовано, що реалізація цих заходів сприятиме підвищенню якості підготовки фахівців ветеринарної медицини в Україні, посиленню їхньої конкурентоспроможності на міжнародному ринку праці та забезпеченню більш високого рівня захисту тварин.

Ключові слова: благополуччя тварин, ветеринарна освіта, Європейський Союз, п'ять свобод тварин, гуманне поводження, ветеринарна етика.

Вступ

Проблематика благополуччя тварин у XXI столітті набула особливої актуальності як у світовому, так і в європейському контексті. Це питання більше не обмежується лише сферою ветеринарної медицини чи сільського господарства – воно інтегрується в етичні, правові, екологічні, соціальні та економічні виміри життя сучасного суспільства (Lipman & van Knapen, 2009; Petkun & Nedosekov, 2022). В умовах глобальних змін, зростаючої чутливості суспільства до гуманного поводження з тваринами, а також на тлі посилення вимог до якості продукції тваринного походження, дотримання стандартів добробуту тварин стало не лише моральним імперативом, а й невід'ємною складовою державної політики, міжнародної торгівлі та професійної етики (Broom, 2018; Kruk, 2024).

У країнах Європейського Союзу благополуччя тварин регламентується на високому законодавчому рівні (European Parliament, 2017; Simonin & Gavinelli, 2019). Це включає не лише технічні аспекти утримання, годівлі та транспортування тварин, а й широкую систему контролю, оцінювання, просвітництва та навчання (European Commission, 2019). Ветеринарні фахівці в європейських державах відіграють ключову роль у впровадженні стандартів добробуту на практиці, що зумовлює потребу в належному рівні їх підготовки (Liubchych et al., 2020). Відповідно, питання інтеграції тематики добробуту тварин у ветеринарну освіту посідає одне з провідних місць у документах ЄС та профільних міжнародних організацій, таких як ОІЕ (Всесвітня організація охорони здоров'я тварин) та Європейська асоціація закладів ветеринарної освіти (EAEVE) (Lomellini-Derecenne et al., 2017; Illmann et al., 2014).

Водночас в Україні процес формування сучасної системи добробуту тварин лише набирає обертів (Liubchych et al., 2020). Попри наявність окремих нормативно-правових актів, ця сфера залишається фрагментарною і недостатньо інтегрованою в освітній процес. Особливої уваги потребує питання адаптації української ветеринарної освіти до європейських стандартів у контексті євроінтеграційних прагнень держави (Briyne, 2008; Illmann et al., 2014). Прийняття Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також реформування системи вищої освіти у відповідності до Болонського процесу створюють реальні можливо-

сті для трансформації освітніх програм у напрямі посилення етичних і професійних компетентностей щодо благополуччя тварин (Hewson et al., 2005; De Briyne et al., 2020).

Системний аналіз європейських підходів до забезпечення добробуту тварин у контексті ветеринарної освіти, виявлення ключових принципів і практик, які можуть бути адаптовані в Україні, а також формування практичних рекомендацій щодо вдосконалення національної системи підготовки ветеринарних фахівців (Abood & Siegford, 2012; Illmann et al., 2014; De Briyne et al., 2020). Такий аналіз є надзвичайно важливим не лише для підвищення рівня захисту тварин, а й для забезпечення належної якості освіти, відповідності міжнародним стандартам та інтеграції України у європейський освітній та професійний простір (Pejman et al., 2023; Marinou & Dontas, 2023).

Мета дослідження

Метою даного дослідження є глибокий і всебічний аналіз сучасних європейських підходів до забезпечення благополуччя тварин як на нормативно-правовому, так і на освітньо-професійному рівнях, а також виявлення можливостей і механізмів їх адаптації в українській системі ветеринарної освіти. Особливу увагу приділено вивченню структурних та змістових особливостей освітніх програм ветеринарних факультетів країн Європейського Союзу, стандартів акредитації EAEVE, етичних та професійних компетентностей, що формуються у фахівців, а також встановлення практичних кроків і рекомендацій, які сприятимуть модернізації ветеринарної освіти України відповідно до вимог європейських стандартів, підвищенню її якості та забезпеченню належного рівня захисту і добробуту тварин у національному контексті.

Результати та їх обговорення

Освітні програми ветеринарних факультетів у країнах Європейського Союзу вирізняються чіткою структурною інтеграцією тематики благополуччя тварин на всіх етапах навчання – від базової підготовки до клінічної практики та професійної етики (Hewson et al., 2005; De Briyne et al., 2020). Однією з ключових особливостей є те, що питання добробуту тварин не розглядаються як ізольований навчальний курс, а

органічно влітаються в загальну логіку формування компетентностей ветеринарного лікаря (Briyne, 2008).

Більшість європейських ветеринарних навчальних закладів, акредитованих Європейською асоціацією закладів ветеринарної освіти (EAEVE), мають у своїх програмах окремі модулі або дисципліни, присвячені благополуччю тварин, які охоплюють етичні, біологічні, юридичні та практичні аспекти. Наприклад, у багатьох країнах – таких як Німеччина, Нідерланди, Франція, Італія – студенти з перших курсів вивчають основи етики поводження з тваринами, права тварин, принципи гуманного поводження, поведінку тварин (етологію), фізіологічні індикатори стресу, біль, дискомфорт тощо (Hewson et al., 2005; Illmann et al., 2014).

Характерною ознакою структурної побудови програм є міждисциплінарний підхід: навчальні елементи з добробуту тварин інтегруються у курси з зоогієни, ветеринарної етики, клінічної діагностики, патології, а також менеджменту тваринницьких господарств (Vieira et al., 2022). У багатьох навчальних закладах використовується проблемно-орієнтоване навчання (problem-based learning, PBL), де добробут тварин є центральною темою кейсів, що аналізуються студентами (Hewson et al., 2005; Gurler, 2007; Briyne, 2008).

Ще однією важливою особливістю є обов'язкове проходження практичних модулів або стажувань, де студенти не лише спостерігають, але й беруть участь у впровадженні стандартів благополуччя тварин у господарствах, притулках, лабораторіях або ветеринарних клініках (De Briyne et al., 2020). Застосовуються сучасні навчальні технології – зокрема, симуляційні тренажери, віртуальні ферми, відеокейси, які дозволяють майбутнім фахівцям моделювати ситуації та приймати етично обґрунтовані рішення (Hewson et al., 2005; Illmann et al., 2014).

Освітні програми також орієнтовані на дотримання вимог Європейської декларації з навчання добробуту тварин (Animal Welfare Education Declaration), яка рекомендує включати відповідні теми не лише в обов'язкові курси, а й у програми післядипломної освіти, спеціалізації та підвищення кваліфікації (Hewson et al., 2005; Briyne, 2008).

Загалом, структурна модель європейських програм базується на поєднанні академічної підготовки, практичної діяльності, етичного виховання та міжнародного підходу до захисту тварин. Такий формат сприяє формуванню компетентного, соціально відповідального ветеринарного фахівця, здатного забезпечити благополуччя тварин у будь-яких умовах – від ферми до домашнього утримання (Pejman et al., 2023; Kruk, 2024).

Європейська асоціація закладів ветеринарної освіти (EAEVE, European Association of Establishments for Veterinary Education) є провідною інституцією, яка забезпечує якість та уніфікацію ветеринарної освіти в країнах Європейського Союзу відповідно до сучасних потреб суспільства, науки та ветеринарної практики. Акредитація за стандартами EAEVE не лише визначає рівень освітніх програм, але й гарантує, що випускники володіють необхідними знаннями та навичками

для виконання своїх обов'язків з урахуванням етичних принципів і стандартів добробуту тварин (Paul & Podberscek, 2000; Hewson et al., 2005; Illmann et al., 2014).

У рамках так званого *Європейського системного підходу до оцінювання ветеринарної освіти (European System of Evaluation of Veterinary Training, ESEVT)*, одним із ключових блоків оцінки є наявність у навчальній програмі змістовних компонентів, що стосуються добробуту тварин (animal welfare). Вимоги до викладання цих аспектів зафіксовані у *“Day One Competences”* – переліку обов'язкових компетентностей, якими має володіти випускник ветеринарної школи з першого дня професійної діяльності (Hewson et al., 2005; Briyne, 2008; Kruk, 2024).

Згідно зі стандартами EAEVE:

- студенти повинні володіти *теоретичними знаннями та практичними навичками* щодо оцінки фізіологічного та емоційного стану тварин, виявлення ознак стресу, болю, страху, дискомфорту тощо.

- освітня програма повинна передбачати *обов'язкове вивчення принципів гуманного поводження з тваринами* в усіх сферах – від утримання й транспортування до лікування, евтаназії та участі у наукових дослідженнях.

- передбачається інтеграція *етики та права*, включно з аналізом європейського законодавства щодо захисту тварин та принципів сталого поводження.

- зміст програм має включати теми з *етології (поведінки тварин)*, методів зменшення стресу в клінічній практиці, знеболення, а також основ взаємодії з власниками тварин і суспільством у питаннях добробуту.

- навчальні заклади повинні забезпечити *неперервний практичний доступ* студентів до живих тварин (у межах етичних і безпечних норм), включаючи умови утримання тварин на кампусі, у господарствах, лабораторіях, притулках, клініках тощо.

- програма має демонструвати *міждисциплінарність*, об'єднуючи ветеринарну медицину, біоетику, права тварин, менеджмент тваринницьких господарств та екологічні науки.

- акредитація також перевіряє, чи має викладацький склад відповідну кваліфікацію для викладання тем, пов'язаних із добробутом тварин, та чи проходить він постійне підвищення кваліфікації у цій сфері (Paul & Podberscek, 2000; Hewson et al., 2005; Illmann et al., 2014; Kruk, 2024).

Особливу увагу EAEVE приділяє тому, наскільки усвідомлено та послідовно тематика добробуту інтегрується в навчальний процес, а не подається фрагментарно або формально. Акредитаційна комісія оцінює не лише навчальні плани та опис дисциплін, а й реальні результати навчання, педагогічні методики, методи контролю знань, зміст клінічної практики тощо (European Commission, 2017).

Успішне виконання цих вимог є необхідною умовою для отримання позитивної акредитації, яка визнається на рівні всієї Європи. Більше того, відповідність стандартам EAEVE підвищує міжнародну мобільність випускників, забезпечує конкурентоспроможність

навчального закладу та сприяє інтеграції ветеринарної освіти України до європейського простору (Marinou & Dontas, 2023; Kruk, 2024).

Інтеграція стандартів EAEVE в українську ветеринарну освіту є стратегічно важливим кроком на шляху до підвищення якості фахової підготовки, гармонізації з європейськими вимогами та розширення міжнародної співпраці. У контексті євроінтеграції України така трансформація є не лише бажаною, а й необхідною умовою для офіційного визнання українських дипломів у країнах ЄС, активізації академічної мобільності та участі у спільних науково-освітніх проєктах (Simonin & Gavinelli, 2019; Liubchych et al., 2020).

Щоб ефективно інтегрувати стандарти EAEVE щодо добробуту тварин в українські освітні програми, необхідно здійснити низку кроків на рівні державної політики, закладів вищої освіти та професійної спільноти:

- *Оновлення освітніх стандартів та програм.* Варто переглянути й оновити стандарт вищої освіти зі спеціальності “Ветеринарна медицина”, інтегрувавши до нього обов’язкові компетентності, пов’язані з добробутом тварин, відповідно до принципів “Day One Competences”. Це включає знання законодавства, біоетики, етології, гуманного поводження, стрес-фізіології, а також клінічної практики з фокусом на добробут тварин (Hewson et al., 2005).

- *Створення окремих освітніх модулів і курсів.* До навчальних планів слід ввести самостійні дисципліни або тематичні модулі, присвячені добробуту тварин. Це можуть бути курси на кшталт “Основи добробуту тварин”, “Етика та законодавство у ветеринарній практиці”, “Поведінка і стрес тварин”, “Гуманна евтаназія” тощо (Briyne, 2008).

- *Міждисциплінарна інтеграція.* Добробут тварин має бути представлений не лише у спеціалізованих курсах, а й у рамках інших дисциплін – зоогієни, ветеринарної хірургії, терапії, паразитології, менеджменту тваринництва тощо. Це дозволить студентам усвідомити важливість комплексного підходу до благополуччя (Paul & Podberscek, 2000).

- *Практична підготовка в умовах, орієнтованих на добробут тварин.* Необхідно модернізувати клініки при вишах, навчально-дослідні господарства, лабораторії таким чином, щоб вони відповідали принципам гуманного поводження з тваринами. Варто налагодити співпрацю з притулками, фермами, лабораторіями, які практикують етичне ставлення до тварин (Hewson et al., 2005).

- *Підвищення кваліфікації викладачів.* Не менш важливо забезпечити фахову підготовку викладацького складу з питань добробуту тварин, у тому числі за участі міжнародних експертів, у рамках тренінгів, семінарів, програм академічної мобільності. Викладачі мають володіти сучасними знаннями й методиками, щоб якісно інтегрувати нові стандарти в навчальний процес (Vieira et al., 2022).

- *Запровадження елементів самостійної та дослідницької роботи.* Студенти можуть залучатися до наукових досліджень з етики поводження з тваринами, вивчення стресу, аналізу нормативної бази,

оцінювання умов утримання у різних типах господарств (Kruk, 2024).

- *Оцінювання та моніторинг якості.* Варто передбачити окремі індикатори успішності засвоєння тематики добробуту тварин, включаючи оцінювання не лише знань, але й етичних рішень та навичок гуманного поводження у клінічних ситуаціях (European Commission, 2017).

- *Міжнародна співпраця та акредитація.* Залучення українських вишів до процесу ESEVT (системи зовнішнього оцінювання ветеринарної освіти) з боку EAEVE є важливим інструментом підвищення стандартів. Навчальні заклади можуть подавати заявки на проходження попереднього аудиту, аналізувати звіти європейських університетів, використовувати рекомендації акредитаційних експертів (Lipman & van Knapen, 2009).

Упровадження цих змін сприятиме не лише наближенню української ветеринарної освіти до європейських стандартів, а й посиленню професійної етики, підвищенню довіри до ветеринарної служби та формуванню культури гуманного поводження з тваринами в українському суспільстві.

Сучасні європейські підходи до благополуччя тварин засновані на визнанні тварин як чутливих істот, здатних відчувати біль, страждання, страх, а також позитивні емоції. У цьому контексті етичні та професійні компетентності ветеринарного фахівця набувають ключового значення, адже саме він виступає посередником між потребами тварини, інтересами власника та суспільними очікуваннями щодо гуманного поводження з тваринами (Hazel et al., 2011; Abood & Siegford, 2012).

До основних етичних компетентностей належить усвідомлення моральної відповідальності за життя і здоров’я тварин, здатність до співчуття, емпатії та прийняття рішень на основі принципів гуманності. Ветеринар повинен мати внутрішню готовність захищати інтереси тварини, навіть у конфліктних ситуаціях, що можуть виникати між господарськими, економічними та етичними міркуваннями (Abood & Siegford, 2012; De Briyne, 2020).

Професійні компетентності щодо благополуччя тварин включають знання концепцій “П’яти свобод”, сучасних стандартів утримання, годівлі, транспортування та забою тварин, а також навички оцінювання стану тварин за індикаторами стресу, болю та поведінкових відхилень. Окрім того, фахівець повинен володіти навичками комунікації з власниками тварин, працівниками господарств і колегами з метою ефективного впровадження заходів, спрямованих на покращення умов утримання та поводження з тваринами (Jachnik, 2017; Heuckmann & Zeyer, 2022).

Європейські освітні програми все частіше інтегрують тематику добробуту тварин у міждисциплінарний простір, поєднуючи ветеринарні, етичні, правові та соціальні аспекти. Це формує новий тип професіонала – не лише технічно компетентного, а й здатного до рефлексії, етичного вибору та активного просування принципів добробуту тварин у суспільстві (Hewson et al., 2005; Kruk, 2024).

З огляду на процес євроінтеграції, українська ветеринарна освіта має орієнтуватися на ці цінності та практики, що не лише підвищить якість підготовки фахівців, а й сприятиме гармонізації підходів до поводження з тваринами у контексті правових та етичних стандартів Європейського Союзу.

Запровадження європейських принципів гуманного поводження з тваринами в українській ветеринарній освіті є необхідним кроком на шляху до модернізації та гармонізації професійної підготовки фахівців відповідно до стандартів ЄС. Насамперед, ідеться про інтеграцію таких концепцій, як “П’ять свобод” (свобода від голоду та спраги; від дискомфорту; від болю, поранень і хвороб; свобода реалізовувати нормальну поведінку; свобода від страху та страждання), міждисциплінарний підхід та принцип “Єдине здоров’я” (Ingenbleek et al., 2012; Simonin & Gavinelli, 2019).

Одним із перспективних напрямів є оновлення навчальних програм відповідно до компетентнісної моделі, у якій тематика добробуту тварин не обмежується вузькопрофесійними дисциплінами, а вбудовується в усі етапи навчання: від етики ветеринарної професії до клінічної практики. Це дозволить студентам формувати цілісне бачення ролі ветеринара не лише як лікувальника, але й як захисника інтересів тварин, учасника суспільних і біоетичних процесів (Hewson et al., 2005; Kruk, 2024).

Важливу роль відіграє міждисциплінарність: об’єднання знань з ветеринарної медицини, етики, права, біозахисту, екології та соціології сприятиме розвитку критичного мислення, глибшому розумінню контекстів добробуту тварин та прийняттю зважених рішень у професійній діяльності (Lord et al., 2010; Johnstone et al., 2019).

Принцип “Єдине здоров’я” (One Health), який підкреслює взаємозв’язок здоров’я тварин, людей та екосистем, має стати наскрізною ідеєю ветеринарної освіти. Його вивчення в навчальних курсах допоможе майбутнім фахівцям ефективно співпрацювати з представниками медицини, аграрного сектора, органів влади та громадських організацій для попередження зоонозів, збереження біорізноманіття та сталого розвитку (Lipman & van Knapen, 2009; Heuckmann & Zeyer, 2022).

Для успішної реалізації цих змін варто запровадити:

- ✓ спеціальні навчальні модулі з добробуту тварин;
- ✓ курси з біоетики та європейського законодавства;
- ✓ міжфакультетські освітні проекти;
- ✓ участь українських викладачів та студентів у програмах академічної мобільності (наприклад, Erasmus+), які сприяють переносу кращих практик;
- ✓ співпрацю з міжнародними ветеринарними асоціаціями та фондами, які підтримують гуманну освіту (Briyne, 2008; Ingenbleek et al., 2012).

Таким чином, інтеграція європейських підходів до добробуту тварин у ветеринарну освіту України є не лише вимогою часу, але й стратегічною інвестицією у формування нової генерації ветеринарних фахівців –

етично свідомих, професійно компетентних, здатних діяти у глобалізованому, міждисциплінарному світі.

У процесі інтеграції європейських підходів до гуманного поводження з тваринами українські заклади вищої ветеринарної освіти можуть орієнтуватися на досвід провідних університетів Європи (Hewson et al., 2005; Kruk, 2024). Ці заклади не лише формують високу професійну компетентність майбутніх ветеринарів, а й приділяють особливу увагу розвитку етичного мислення, усвідомлення відповідальності за благополуччя тварин, а також принципам міждисциплінарності та глобального підходу “Єдине здоров’я” (Briyne, 2008; Morton et al., 2013; Anneberg et al., 2021).

Royal Veterinary College (RVC), University of London (Велика Британія). Цей навчальний заклад є одним з найвпливовіших у сфері ветеринарної освіти. Він активно впроваджує навчальні модулі з добробуту тварин, біоетики та One Health, бере участь у формуванні міжнародних стандартів ветеринарної медицини та захисту тварин (Royal Veterinary College, 2025).

University of Veterinary Medicine Vienna (Vetmeduni Vienna), Австрія. Університет спеціалізується на комплексному підході до добробуту тварин, зокрема в контексті захисту домашніх і сільськогосподарських тварин. Він має спеціалізовані програми з ветеринарної етики, поведінки тварин та міжнародного ветеринарного права (Vetmeduni Vienna, 2025).

University of Copenhagen. Faculty of Health and Medical Sciences (Данія). Заклад відомий міждисциплінарною підготовкою, де теми гуманного поводження з тваринами інтегровані в клінічні та превентивні дисципліни. Велика увага приділяється зв’язку між добробутом тварин, громадським здоров’ям і навколишнім середовищем (University of Copenhagen, 2025).

Utrecht University. Faculty of Veterinary Medicine (Нідерланди). Один з найбільш інноваційних ветеринарних факультетів Європи, акредитований як європейськими, так і американськими стандартами (AVMA). Він має потужну дослідницьку базу щодо поведінки тварин, стресу та добробуту у фермерських системах (Utrecht University, 2025).

University of Helsinki. Faculty of Veterinary Medicine (Фінляндія). Цей факультет пропонує програми, які поєднують етику, благополуччя тварин і клінічну практику. Особлива увага приділяється ролі ветеринара як соціально відповідального фахівця, здатного до системного мислення (University of Helsinki, 2025).

Universidad Complutense de Madrid. Faculty of Veterinary Medicine (Іспанія). Факультет бере активну участь у європейських ініціативах із просування гуманної ветеринарної освіти. Він інтегрує в навчальний процес елементи правозахисного підходу до тварин, біоетики, екології та соціології (Universidad Complutense de Madrid, 2025).

Досвід цих університетів може слугувати дороговказом для українських університетів ветеринарного профілю у впровадженні прогресивних освітніх практик, що базуються на повазі до гідності тварини, науковій обґрунтованості та глобальному баченні ролі ветеринара у світі, що змінюється.

Європейський Союз має одну з найрозвиненіших у світі систем правового регулювання поведінки з тваринами, що ґрунтується на визнанні їх як істот, здатних відчувати (sentient beings), згідно зі статтею 13 Договору про функціонування ЄС (TFEU) (European Parliament, 2017; Lomellini-Derecienne et al., 2017; Simonin & Gavinelli, 2019). Законодавство охоплює всі сфери взаємодії людини з тваринами – від сільського господарства до наукових досліджень, ветеринарної медицини та побуту.

Поводження з тваринами у сільському господарстві. Основоположним актом є Директива Ради 98/58/ЄС про захист тварин, які утримуються з метою сільськогосподарського виробництва (Council Directive, 1998). Вона встановлює загальні вимоги до умов утримання, годівлі, напування та поведінки з тваринами. Також діють спеціалізовані директиви щодо окремих видів тварин, зокрема:

- ✓ Директива 2008/120/ЄС – щодо утримання свиней;
- ✓ Директива 2008/119/ЄС – щодо утримання телят;
- ✓ Директива 1999/74/ЄС – щодо курей-несучок;
- ✓ Директива 2007/43/ЄС – щодо бройлерів.

Ці акти регламентують щільність посадки, умови освітлення, вентиляції, підлоги, а також обов'язкове щоденне інспектування тварин та птиці.

Наукові дослідження на тваринах. Ключовим документом у цій сфері є Директива 2010/63/ЄУ про захист тварин, які використовуються в наукових цілях. Вона впроваджує принципи “3R” (Replacement, Reduction, Refinement) – заміна тварин альтернативними методами, зменшення їх кількості та удосконалення процедур з метою мінімізації страждань.

У документі також передбачено створення національних комітетів з етики, обов'язкову кваліфікацію персоналу, систему ліцензування та наглядових органів.

Ветеринарна практика. Хоча конкретні процедури у ветеринарній практиці регулюються національними законодавствами країн-членів, ЄС встановлює загальні рамки захисту тварин під час ветеринарного втручання через:

- Регламент (ЄС) 2016/429 (Закон про здоров'я тварин), який узгоджує принципи профілактики, біобезпеки та поведінки з хворими тваринами (Regulation EU, 2016);
- Кодекс здоров'я тварин (WOAH), якого дотримуються країни ЄС, зокрема щодо гуманного транспортування, евтаназії та інфекційного контролю (Animal Health Code, 2025).

Поводження з тваринами в побуті (домашні тварини). Європейська конвенція про захист домашніх тварин, ратифікована більшістю країн-членів ЄС, встановлює базові принципи утримання, догляду та дресирування домашніх тварин, забороняє жестокі методи та втручання, що завдають болю без медичної потреби (Animal Protection Index, 2020). У багатьох країнах ЄС також діють заборони на кушівлю-продаж тварин у зоомагазинах, обов'язкове чипування, стерилізацію безпородних тварин та програми “відповідального володіння”.

Загальні тенденції ЄС у сфері добробуту тварин включають:

- ✓ перехід до систем альтернативного утримання;
- ✓ посилення ролі нагляду і прозорості (звітування, відеоспостереження);
- ✓ інтеграцію добробуту тварин в контексті сталого розвитку, безпеки харчових продуктів та громадського здоров'я (концепція One Welfare) (Regulation EU, 2016).

Україна, прагнучи до гармонізації свого законодавства із правом ЄС, може враховувати ці норми як орієнтири при формуванні власної нормативно-правової бази, що має ґрунтуватися на гуманності, науковості та міжгалузевій інтеграції (Petkun & Nedosekov, 2022).

У сучасних умовах гуманізація ставлення до тварин, визнання їх здатності відчувати біль та страждання, а також інтеграція принципів добробуту тварин у всі сфери людської діяльності є одними з ключових тенденцій розвитку європейського суспільства. Європейський Союз демонструє комплексний, міждисциплінарний та науково обґрунтований підхід до захисту тварин, який охоплює нормативно-правову сферу, професійну етику, ветеринарну практику, сільське господарство та наукові дослідження (Liubchych et al., 2020).

Для України, яка прагне до євроінтеграції, адаптація цих підходів є не лише вимогою часу, а й важливим кроком до сталого розвитку ветеринарної освіти, охорони здоров'я тварин і людей, а також до зростання суспільної свідомості. Інтеграція принципів “П'яти свобод”, концепцій “Єдиного здоров'я” (One Health) та “Єдиного добробуту” (One Welfare) у навчальні плани українських ЗВО ветеринарного профілю сприятиме формуванню нового покоління фахівців – компетентних, етичних, критично мислячих і здатних діяти у відповідності до найкращих міжнародних стандартів (Lipman & van Knapen, 2009; Heuckmann & Zeyer, 2022).

Таким чином, європейські підходи до благополуччя тварин становлять стратегічний орієнтир для оновлення змісту української ветеринарної освіти, формування міждисциплінарних компетентностей і виховання поваги до життя у всіх його проявах.

Висновки

Європейський підхід до добробуту тварин базується на комплексній правовій, етичній та науковій основі, що охоплює сільське господарство, наукові дослідження, ветеринарну практику та побутове утримання тварин.

Принципи “П'яти свобод”, One Health та One Welfare є ключовими цінностями, які інтегруються в освітні програми ветеринарних факультетів у країнах ЄС, формуючи міждисциплінарне бачення ролі фахівця ветеринарної медицини у суспільстві.

Нормативно-правові акти Європейського Союзу, зокрема директиви та регламенти щодо захисту тварин, встановлюють високі стандарти етичного пово-

дження та є орієнтирами для адаптації українського законодавства у межах євроінтеграції.

Формування етичних та професійних компетентностей майбутніх ветеринарів вимагає оновлення змісту освіти з акцентом на гуманне поводження, емпатію, критичне мислення та обізнаність у сфері прав тварин.

Перспективи впровадження європейських підходів в Україні включають адаптацію навчальних планів відповідно до стандартів ЄС, активізацію міжнародної співпраці з провідними ветеринарними університетами Європи, а також розвиток професійної етики в освітньому середовищі.

Україна має всі передумови для поступової інтеграції європейських стандартів у ветеринарну освіту, що сприятиме розвитку відповідального ставлення до тварин, підвищенню якості ветеринарних послуг та гармонізації з європейськими нормами.

Перспективи подальших досліджень. Полягають у поглибленому вивченні ефективності впровадження європейських стандартів благополуччя тварин в українській ветеринарній освіті на формування професійних та етичних компетентностей майбутніх ветеринарних фахівців.

Відомості про конфлікт інтересів

Автори стверджують про відсутність конфлікту інтересів.

References

- Abood, S. K., & Siegford, J. M. (2012). Student perceptions of an animal-welfare and ethics course taught early in the veterinary curriculum. *Journal of Veterinary Medical Education*, 39, 136–141. DOI: 10.3138/jvme.0911.093R1.
- Animal Health Code (WOAH) 2025. URL: <https://extranet.who.int/sph/woah>.
- Animal Protection Index (API) 2020. World animal protection. URL: <https://www.onehealthconsult.com/animal-protection-index-2020-ranking-50-countries-on-their-animal-welfare-and-legislation>.
- Anneberg, I., Lassen, J., & Sandøe, P. (2021). For the sake of production and the animal, and me. How students at Danish agricultural colleges perceive animal welfare. *Animals (Basel)*, 11(3), 696. DOI: 10.3390/ani11030696.
- Briyne, N (2008). Animal welfare teaching in European veterinary faculties. European Commission of the Second OIE Global Conference on Animal Welfare: Putting the OIE Standards to Work, 90, 20–22. URL: <https://www.woah.org/app/uploads/2021/03/proceedings-2008.pdf>.
- Broom, D. M. (2018). Animal welfare and international trade. In: *The Key Role of Animal Welfare Science in the Development of Green Agriculture*. URL: https://www.researchgate.net/publication/335430375_Animal_welfare_and_international_trade.
- Council Directive 98/58/EC of 20 July 1998 concerning the protection of animals kept for farming purposes. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1998/58/oj>.
- De Briyne, N., Vidović, J., Morton, D. B., & Magalhães-Sant'Ana, M. (2020). Evolution of the Teaching of Animal Welfare Science, Ethics and Law in European Veterinary Schools (2012–2019). *Animals : an open access journal from MDPI*, 10(7), 1238. DOI: 10.3390/ani10071238.
- Directive 2010/63/EU of the European Parliament and of the Council of 22 September 2010 on the protection of animals used for scientific purposes Text with EEA relevance. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2010/63/oj/eng>.
- European Commission (2017). Launch of the EU Platform on Animal Welfare: Q&A on Animal Welfare Policy. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_17_1426.
- European Commission (2019). Animal Welfare on the Farm. Cattle. URL: https://food.ec.europa.eu/animals/animal-welfare/eu-reference-centres-animal-welfare_en.
- European Parliament (2017). Directorate-General for Internal Policies, Policy Department C, Citizens' Rights and Constitutional Affairs. Animal Welfare in the European Union; Study for the PETI Committee; European Parliament: Brussels, Belgium.
- Gurler, A. M. (2007). Animal welfare education in Turkey. *Journal of Veterinary Medical Education*, 34(5), 633–638. DOI: 10.3138/jvme.34.5.633.
- Hazel, S. J., Signal, T. D., & Taylor, N. (2011). Can teaching veterinary and animal-science students about animal welfare affect their attitude toward animals and human-related empathy? *Journal of Veterinary Medical Education*, 38(1), 74–83. DOI: 10.3138/jvme.38.1.74.
- Heuckmann, B., & Zeyer, A. (2022). Science| Environment| Health, One Health, Planetary Health, Sustainability, and Education for Sustainable Development: How Do They Connect in Health Teaching? *Sustainability*, 14(19), 12447. DOI: 10.3390/su141912447.
- Hewson, C. J., Baranyiova, E., Broom, D. M., Cockram, M. S., Galindo, F., Hanlon, A. J., Hanninen, L., Lexer, D., Mellor, D. J., Molento, C. F. M., Odberg, F. O., Serpell, J. A., Sisto, A. M., Stafford, K. J., Stookey, J. M., & Waldau, P. (2005). Approaches to teaching animal welfare at 13 veterinary schools worldwide. *Journal of Veterinary Medical Education* 32(4), 422–437. DOI: 10.3138/jvme.32.4.422.
- Illmann, G., Keeling L., & Melišová, M. (2014). Mapping farm animal welfare education at university level in Europe. *Animal Welfare*, 23(4), 401–410. DOI: 10.7120/09627286.23.4.401.
- Ingenbleek, P. T. M., Immink, V. M., Spoolder, H. A. M., Bokma, M. H., & Keeling, L. J. (2012). EU farm animal welfare policy: developing a comprehensive policy framework. *Food Policy*, 37(6), 690–699. DOI: 10.1016/j.foodpol.2012.07.001.
- Jachnik, E. (2017). Zasada dobrostanu zwierząt we Wspólnej Polityce Rolnej Unii Europejskiej, «Studia Iuridica Lublinensia», 26(1), 287–298. URL: <https://journals.umcs.pl/sil/article/view/5237>.
- Johnstone, E. C. S., Frye, M. A., Lord, L. K., Baysinger, A. K., & Edwards-Callaway, L. N. (2019). Knowledge and opinions of third year veterinary students relevant to animal welfare before and after implementation of a core welfare course. *Frontiers in Veterinary Science*, 6, 103. DOI: 10.3389/fvets.2019.00103.

- Kruk, E. (2024). Animal Protection Education (Legal Aspects). *Studia Iuridica Lublinensia*, 33(2), 150–174. DOI: 10.17951/sil.2024.33.2.149-174.
- Lipman, L. J. A., & van Knapen, F. (2009). Integrating the issues of global animal and public health into the veterinary education curriculum: European perspective. *Revue Scientifique et Technique de l'OIE*, 28(2), 745–752. DOI: 10.20506/rst.28.2.1914.
- Liubchych, A., Arjjumend, H., Daria, P., & Savchuk, O. (2020). Analysis of Ukrainian National Legislation and European Union Standards on Animal Use for Scientific Purposes: Directions and Prospects. *Grassroots Journal of Natural Resources*, 3(3), 46–55. DOI: 10.33002/nr2581.6853.03034 (in Ukrainian).
- Lomellini-Dereclenne, A., Miele, M., Mounier, L., & Veissier, I. (2017). Implementation of the European legislation to protect farm animals: a case study on French inspections to find solutions to improve compliance. *Animal Welfare*, 26(3), 311–321. DOI: 10.7120/09627286.26.3.311.
- Lord, L. K., Walker, J. B., Croney, C. C., & Golab, G. C. (2010). A comparison of veterinary students enrolled and not enrolled in an animal-welfare course. *Journal of Veterinary Medical Education*, 37(1), 40–48. DOI: 10.3138/jvme.37.1.40.
- Marinou, K. A., & Dontas, I. A. (2023). European Union Legislation for the Welfare of Animals Used for Scientific Purposes: Areas Identified for Further Discussion. *Animals*, 13(14), 2367. DOI: 10.3390/ani13142367.
- Morton, D. B., Magalhães-Sant'Ana, M., Ohl, F., Ilieski, V., Simonin, D., Keeling, L., Wohr, A. C., Zemljic, B., Neuhaus, D., Pesie, S. et al. (2013). FVE & EAEVE Report on European Veterinary Education in Animal Welfare Science, Ethics and Law; Federation of Veterinarians of Europe and European Association of Establishments for Veterinary Education: Brussels, Belgium, 29. DOI: 10.13140/RG.2.2.14889.70243.
- Paul, E. S., & Podberscek, A. L. (2000). Veterinary education and students' attitudes towards animal welfare. *Veterinary Record*, 146(10), 269–272. DOI: 10.1136/vr.146.10.269.
- Pejman, N., Kallas, Z., Reig, L., Velarde, A., Moreno, M., Magnani, D., Protopapadaki, V., Ribikauskas, V., Ribikauskienė, D., & Dalmau, A. (2023). Should Animal Welfare be Included in Educational Programs? Attitudes of Secondary and University Students from Eight EU Countries. *Journal of applied animal welfare science* : JAAWS, 26(3), 341–360. DOI: 10.1080/10888705.2021.1969931.
- Petkun, H. V., & Nedosekov, V. V. (2022). Analysis of EU and Ukrainian legislation for the cattle welfare. *Scientific Messenger of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Veterinary sciences*, 24(106), 108–113. DOI: 10.32718/nvlvet10617 (in Ukrainian).
- Regulation (EU) 2016/429 of the European Parliament and of the Council of 9 March 2016 on transmissible animal diseases and amending and repealing certain acts in the area of animal health (Animal Health Law) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/429/oj/eng>.
- Royal Veterinary College (RVC), University of London (2025). URL: <https://www.rvc.ac.uk>.
- Simonin, D., & Gavinelli, A. (2019). The European Union legislation on animal welfare: state of play, enforcement and future activities. *Animal Welfare: from Science to Law*, 59–70. URL: https://hero.epa.gov/hero/index.cfm/reference/details/reference_id/7276574.
- Stevenson, P. (2012). Legislation of the european union on the welfare of productive animals. (2012). URL: https://ciwf.in.ua/wp-content/uploads/2015/04/Legislation_faw_ukr.pdf.
- Universidad Complutense de Madrid. Faculty of Veterinary Medicine (2025). URL: <https://veterinaria.ucm.es>.
- University of Copenhagen. Faculty of Health and Medical Sciences (2025). URL: https://en.wikipedia.org/wiki/University_of_Copenhagen_Faculty_of_Health_and_Medical_Sciences.
- University of Helsinki. Faculty of Veterinary Medicine (2025). URL: <https://www.university-directory.eu/Finland/University--of-Helsinki-Faculty-of-Veterinary-Medicine.html>.
- University of Veterinary Medicine Vienna (Vetmeduni Vienna) (2025). URL: <https://www.vetmeduni.ac.at>.
- Utrecht University. Faculty of Veterinary Medicine (2025). URL: <https://www.uu.nl/en/organisation/faculty-of-veterinary-medicine>.
- Vieira, A. C. L., Vidal, M., Menassol, J. B., Mateus, T. L., Santos, A. S., Durieux, J. P., & Oliveira, M. D. (2022). ANIPHI: An innovative pedagogical platform based on the Delphi method to support animal welfare teaching. *PLoS ONE*, 17(11), e0277189. DOI: 10.1371/journal.pone.0277189.